

תשתקנע ה'אמנה'

א. התלהבות ופולמוס

בגליונות ז-ח של 'צהר' ניטש פולמוס סביב ה'אמנה' המוצעת על ידי הרב יעקב מדן ופרופ' רות גביון, הקרויה "מסד לאמנה חברתית חדשה בין שומרי מצוות וחופשיים בישראל". 'אמנה' זו זכתה לתהודה ציבורית רחבה, הן בשל חשיבותם האישית של מציעיה, והן בשל העבודה המאומצת והמאורגנת שהושקעה בה, בחסות גופים וארגונים שונים. ארגונים אלו עורכים 'קמפיין רבתי' לאמנה; הן לעצם האתגר הטמון ב'מסד חברתי חדש' בין דתיים לחילוניים, והן לפרטיה, לפרקיה, לסעיפיה ולדקדוקיה, בחינת 'כזה ראה וקדש'.

בצל ובשל ההתלהבות המלווה 'אמנה' זו גם בחוגים מקרב מחננו, דווקא משום כך מוצא אני לנכון 'למשוך חזק בפעמונים' ולהשמיע בקורת נוקבת כלפי תכנים מרכזיים באמנה. ויתורים מרחיקי לכת אלו מצביעים לדעתי על כניעה מוגזמת ועל ותרנות יתירה בנושאים שהם בנפשנו.

בטוחני כי חלק נכבד מן התומכים ב'אמנה' ברמה העקרונית, אינם מודעים כלל לסעיפים חמורים אלו. מטבע הדברים קולטים רק את האווירה ההסכמית הכללית המערפלת את הדברים, ומצב זה טומן בחובו הרבה כשלים מסויימים, אליהן לא שמים לב במבט ראשון.

יתר על כן, לדעתי ניתן היה להגיע להסדרים מוסכמים גם ללא ויתורים מופלגים אלו. מכיון שבטוחני כי הרב יעקב מדן, המייצג את צד 'שומרי המצוות' ב'מסד לאמנה חברתית' הינו בר אוריין ובר דעת, לפיכך אקדים את הסברי כיצד יצאה תקלה כה חמורה מתחת ידו (על פי ראייתי הסובייקטיבית) ועל אלו אבניים נולדה 'אמנה' זו.

ב. אמנה - כורח ולא 'חגיגה'

כטרם-הקדמה אציין כי יחסי האישי לעצם המגמה של 'אמנות' בסוגיות דת ומדינה הוא יחס של 'תמיכה לא-חגיגית'. במישור העקרוני אני בהחלט בעד! אינני מקבל את עמדת הרב שלמה אבינר ('צהר' ז') אשר שולל את עצם הגישה

והתפיסה, בעיקר מבחינה השקפתית ואמונית. כיוצא בזה אינני מקבל את הסתייגויותיו של הרב שלמה רוזנפלד ('צהר' ח'), הנטועות בעיקר בשדה ההלכתי. כבר השיב הרב יעקב מדן מה שהשיב (שם), ולדעתי סוגיא זו שייכת בעיקרה לתחום הלכות ציבור והליכותיו, ובו ההכרעות אינן תמיד באמצעות ניתוח מקורות והשוואתן או אבחנתן. איני רואה כל טעם להיטפל למישורי דיון אלו, כאשר בפי טענות קשות ביותר במישור המעשי, והן מאפילות על כל הדיונים העקרוניים. אדרבה, השאלות העקרוניות בדבר היתר/איסור/אפשרות לערוך אמנות מסוג זה יוצר את הרושם כאילו התוכן סביר, ורק הלגיטימציה העקרונית חסרה. ולא היא! תוכה רצוף נזקים, מהם ברמת "מעוות לא יוכל לתקן".

בתורת 'גילוי נאות' אציין כי השתתפתי בכמה וכמה 'קבוצות מבחן' שנדרשו לפרקים שונים במסמך זה של הרב מדן ופרופ' גביון. הביקורת דלהן הושמעה באוזניהם, אך כנראה שיקולים אחרים גברו אצלם. אסתפק בפיסקת ביקורת אחת בלבד בתחום העקרוני-השקפתי, ודווקא מן ההיבט החינוכי. גם אם יש מקום לקבל אמנה כזו או אחרת - וכאמור, יש מקום לדעתי - עדיין אין כאן חגיגה ולא סיבה למסיבה. אמנה המסדירה עניינים משפטיים בהליכות דת ומדינה היא בהגדרה רצופת פשרות וויתורים, ולעולם אין בה חגיגת 'מתן תורה'. אמנם המלה 'אמנה', יש בה משהו מרשים, אבל תוכה רצוף 'שברי לוחות', ולעולם עליה להיות חתומה בדם הנפש ובחיבוטי הלב. 'האורתודוקסיה המודרנית' חוגגת את 'הישג' אמנות מדן-גביון; סוף-סוף ישנה משנה משותפת לדתיים-חילוניים, ויש בה יותר משמץ של 'הבנה' ולגיטימציה לאורח חיים חילוני. מזדהה אנוכי, במידה מסוימת, עם פיסקא הלקוחה מן העיתונות החרדית המייחסת (לחצר) הרב אלישיב התנגדות ל'אמנת כנרת' (שהיא הצהרת עקרונות בלבד, ללא פרטים משפטיים, וללא יומרת סעיפי חוק), משום שזו "יוצרת עיוות רעיוני לפיו קימת כביכול אפשרות להגיע למיזוג בין שומרי תורה למחלליה, וכאילו מדובר ב'שני צדדים' שקולים".

כאמור, הביקורת אינה על עצם החתירה ל'אמנה', וההכרח לא יגונה, אלא על ההתלהבות והחגיגה בעקבותיה. אכן, ההתלהבות שאחזה בחוגים מסוימים לנוכח ה'אמנה', מסגירה רקע או מניעים השקפתיים-חינוכיים הפסולים מבחינתי, ואנסה לפרטן כמיטב הכרת.

ג. המניעים ל'כניעה'

כאמור, אם כנים אנחנו (כפי שיוצג להלן) כי ה'אמנה' מכילה ויתורים עמוקים ומשמעותיים, עולה השאלה כלפי ידידנו הרב יעקב מדן אשר איננו מוכר כותרתן וכפשרן על עמדות עקרוניות, כגון בתחום הפוליטי. בהופעות פומביות שונות, וגם בדברי המבוא שלו ל'אמנה', ניכר כי הרב מדן אחוז בהלה ממפולת רבתי הצפויה להערכתו בסוגיות דת ומדינה; אם לא נחתום על אמנתו - נאבד גם אותה ו'נטבע כולנו'. למיטב ידיעתי זו איננה תגובתו האופיינית בתחום המדיני גם לנוכח תרחישים פוליטיים מאוימים הנורקים לעברנו מכל צד בסוגיות ישראל-ערב, שלום ובטחון, דמוגרפיה, איומי מלחמה לא קונבנציונאלית וכד'.

לדעתי שתי תשובות בדבר, וכל אחת חמורה מחברתה.

1. הצדקת הריב

חש אנכי כי הצד המייצג אותי ב'אמנה' זו (קרי: הרב יעקב מדן) מצדיק במידה רבה את טיעוני הצד שכנגד. קיימים חוגים במחנה הדתי-לאומי סבורים כי אכן לפנינו שני מחנות שווי-ערך האוחזים באורחות המדינה, ובעצם הצד החילוני

הוא הרוב, והוא העיקר, ואנחנו קצת כופים וקצת משתלטים. 'הבנת האחר' היא אופנתית כיום, והיא עולה מכל פרק באמנת מדן-גביון. כדי למנוע טעות ולחדד את הערתי זו אציין כי אינני פוסל עיקרון זה של 'הבנת האחר', ואדרבה, אני תומך בו בכל לב. מכל מקום, במשא ומתן פרגמטי, אני מעדיף להיות מיוצג על ידי מי שמאמין בעליונות הצד 'שלי' ולא משמש בהסתר סניגור של ה'אחר'. כך, להבדיל, נמתחת בקורת מרה על הסכמים פוליטיים שונים החשודים שכותביהם בעצם די מצדיקים את טיעוני הצד שכנגד...

2. שגנה עולה זדון

האפשרות השנייה משמשת סניגוריה וקטגוריה כאחת; בבחינת "שגנת תלמוד עולה זדון". פרופ' גביון מוכרת כמשפטנית חדת ניסוח, הרב מדן - כהוגה ואיש רוח. במפגש אשר כזה יתכן כי לקתה חכמת הניסוח המשפטי מן העבר ה'דתי' של המיתרס, ושגגות רבות יצאו מפי השליט.

קשה להוכיח זאת, ועוד יותר קשה להודות בכך, ובפרט שניכר כי הסעיפים נטחנו עד דק ומוצו בהקדמות ובמבואות ובדיוני מבחן ובגירסאי-גירסאות. אף על פי כן, בטוחני כי אילו היו עושה במלאכה זו בעל חכמה משפטית וניסוחית ולא רק איש רוח, היו התוצאות שונות באותן נקודות שהערתי עליהן ועל נקודות נוספות שכמותן.

הערה זו, של שגגות וטעויות, אינן רק בסעיפים ניסוחיים ובפרטי ויתורים ופשרות. לדעתי קיימות טעויות לא מעטות ב'הערכות מצב' ובתרחישים אשר הרב מדן (במבואותיו ובהסברי רקע בעל-פה) חי תחת השפעתם; כאילו אנו עומדים לאבד כליל את עולמנו היהודי במדינה, וצריך לחטוף ולהציל. קשה להתווכח עם חששות, מכל מקום מוטב שהאמנה תנוסח במנותק לאווירת 'התבהלות'.

השגנה יכולה להיוון גם ממקור אחר, מ'אווירת הרחוב' המתלהב מעצם ה'אמנה' ואומר: 'עזוב אותנו עם הפרטים' הניתנים לשינוי ולשיפוץ וכד'. ואולי למען האווירה והאהדה - מוטב להתעלם מפרטים טורדניים. דומני כי מרבית משבחיה, מטעימיה ו'קוראי הלל', לא קראוהו ודומני כי גם אינם מתעניינים בפרטיה, והצידוק - 'בל ניתן לפרטים בעייתיים לקלקל את החגיגה'.

כשם שרבי עקיבא לא נפגע כשאמר לו ר' אלעזר בן עזריה "מה לך אצל הגדה כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות", אף אנו נפטר כלפי הרב יעקב מדן בהיפוך כיוון: מה לך אצל ניסוחים משפטיים, כלך מדברותיך בתנ"ך ובהגדה. ארשה, אפוא, לעצמי לנתח באיזמל 4-5 סעיפים באמנה, מן הכבד אל הקל יותר.

ד. ועל ארבעה אשיבנו

1. עניינים נחשות האמנה

האסון ההלכתי החמור ביותר, שעליו נאמר "מעוות לא יוכל לתקון" (קהלת א, טו. עפ"י חגיגה א, ז) נעוץ בפרק נישואין וגירושין ב'אמנה'. אליבא ד'אמנה' יהיו שני מסלולים מקבילים לנישואין ולגירושין, ללא העדפה ביניהן, דתיים ואזרחיים.

החידוש הדרמטי הוא שגם מי שנישא הלכתית יוכל להתגרש אזרחית!!

האם מישוהו יודע על סעיף בעייתי זה? האם מי מן המתלהבים מסכים גם לאפשרות זו? האם מי מן הרבנים שאתם נועץ הרב מדן מודע למעוות זה?

ה'פריט' אמנם מוסווה למדי, והנה ההוכחות; בפרק נישואין וגירושין סעיף 9 (גירסת חורף תשס"ב, וכן להלן): גירושין יתקיימו בבתי משפט אזרחיים ובבתי דין דתיים. בית משפט אזרחי **רשאי** להתנות גירושין אזרחיים בסיום קודם של הנישואין לפי ההלכה הדתית (ההדגשה אינה במקור, וכן להלן).

אליבא דגביון-מדן, בית משפט אזרחי יכול להתיר נישואין דתיים. אכן הוא רשאי, בטובו, לדרוש התרה הלכתית קודמת (ואז כלל לא יזדקקו לבית המשפט בהליך הפירוד...).

אכן, חייבים לציין כי הרב מדן איננו סומא, חלילה. כביכול הסכימו-הסמיכו 'תרופה למכה' בדמות סעיף (11) בו נאמר כי לנישואין מחדש יש צורך בהיות האדם 'פנוי' אזרחית ודתית כאחת. כביכול, זו שנישאה הלכתית ונתגרשה אזרחית לא תשוב להינשא ולהביא ממזרים לעולם שכן סעיף 11 בולמה.

אני לא קונה את זה! הרקע לכל הוויתור החמור הזה הוא ההתנפלות על ההלכה ועל בתי הדין הרבניים, מצד חוגים ליברליים רבים (כולל שומרי מצוות) להציל נשים מסחטנות בעליהן בעת הפירוד ומעגינותן. אכן הבעיה סבוכה ביותר, והנה פיתרון חד וחלק, נוסח מדן-גביון: ילכו אצל השופט, יתרו על הגט, ויירשמו כגרושים אזרחית. התוצאה המובהקת: זהותה האישית, הסובייקטיבית והמשפטית, של האשה תהיה של גרושה וכך יהיה רשום בפספורט. הילדים שלאחר מכן (בנישואין שיתבצעו רשמית בחו"ל, בשגרירות פנמה, באבו-דיס או ללא נישואין) יהיו בעינייה 'מהודרים', ובעינינו ממזרים לא יוכלו לתקון...

עד היום, מכל מציעי האמנות הרבות, איש לא העלה על דל שפתיו מהלך כזה. יש שהציעו נישואין אזרחיים לפסולי חיתון בלבד ויש שחשבו על מסלול עצמאי, מקביל. אבל כולם-כולם התנו כי הגירושין יתבצעו, לעולם, באותו פורום שבו נערכו הנישואין (ויש מי שהשלה את עצמו שאפשר לדרוש שגם נישואין אזרחיים בין יהודים ייפרדו בבית-דין רבני בלבד).

ואני שואל את עצמי ואת הקוראים, מה קורה כאן? האם זו 'הצדקת הצד השני'? או שמא 'שגגה העולה זדון' מתוך אופוריית החגיגה הכללית והזנחת הפרטים?

2. יצירת "עם חדש"

פריט דרמטי חמור ביותר בעיני, בעל השלכות סוציולוגיות מפליגות, הוא יצירת עם חדש, מעשה ידי גביון-מדן, בבחינת **"עם זו יצרת"**. הללו מציעים להפריד בין רישום סעיפי הדת והלאום, והעוקף נעוץ ב'לאום' החדש העולה על במת ההיסטוריה העולמית (רישום פריט ה'דת' ידון להלן). גם הפעם ה'עוקף' חבוי למדי; בפרק גיור ומרשם (סעיף 4), נאמר:

יוכל להירשם **כעברי בלאומו** מי שרואה עצמו כבן לעם היהודי, והוא יתבקש לבחור בין שלוש האפשרויות הבאות: (א) בן לאם יהודיה. (ב) **בן לאב יהודי**. (ג) **הצטרפות**.

במקרה של הצטרפות יפורטו במרשם מועדו ומקומו של טכס הגיור או העובדות התומכות בטענת ההצטרפות. ובלבד שלא יירשם אדם כבן ללאום העברי אם בסעיף הדת הוא רשום כבן דת שאינה יהודית, וכן אם לא

עמד **בדרישות ההצטרפות לפי הסדר השבות**.

מה כתוב כאן, בעברית תקשורתית?

בא לעולם לאום חדש, האומה השבעים ואחת, "עברי", וייכללו בו שאינם יהודים, כגון 'בן לאב יהודי'. לאום זה יכנוס תחת כנפיו גם נכרים למהדרין, צאצאי אם ואב נכרים. הם יהיו 'עבריים' גם אם לא נתגירו מעולם ואפילו לא בגיור רפורמי, ולא התחתנו ולא כלום, ובלבד ש'הצטרפו' לפי 'הסדר השבות'. מלים תמימות אלו טומנות

בחובן אפיק רחב להצטרפות' למי שיעיין בזכאות השבות אליבא דגביון-מדן:
 השר הממונה, באישור הממשלה, יקבעו קני מדה לקביעה של דרכי הצטרפות... על קני מידה אלו לא תהיה בקורת שיפוטית. ועדה מטעם השר הממונה או הממשלה תקבע את פרטי העקרונות ואת יישומם על פי קני המידה הנ"ל בכל קהילה על פי נתונה שלה.
 אם לא הבנתם אזי להלן 'תרגום חפשי': השר יקבע דרכי הצטרפות לצורך חוק השבות, כגון שירות בצבא, הזדהות עם מטרות העם היהודי, 'נדחי ישראל', חסידי אומות העולם, דוברי עברית, סייענים למיניהם וכד'. כל 'מצטרף' יוכל להירשם כעברי בלאומי. "מ"מ, לאום 'עברי' - לא יהודי - בא לעולם, מעבר ללאום ולדת היהודית.
 ומה רע בכך? חבל להכביר מלים על **אסון ההתבוללות** הכרוך בעקבה של הצעה נוראית זו. די לנו בצרה-צורה שהמיט עלינו חוק השבות הנוכחי הגורם לכל זכאי השבות להזדהות כלפי חוץ, וכלפי עצמם, כיהודים. כל אמא יהודיה תתנחם כאשר בנה יביא כלה שהיא לא נכרית לחלוטין אלא לפחות 'עבריה' בהכשר 'אמנת' הרב מדן ופרופ' גביון.
 והשכל זועק וממאן להבין: מה באו לתקן בסעיף זה? מה מרוויחים? מי הגה רעיון עיוועים כזה שלא עלה על לב מיום היותנו לעם, פרט למוח קודח של שוליים כנעניים. והתשובות האפשריות: 'הצדקת האחר' או 'שגגה עולה זדון' ו'עזוב אותנו מפרטים'.

3. 'עירו יהודי' - כניעה טוטאלית

50 שנה נאבקים במדינת ישראל בסוגיית 'מיהו יהודי?' הנושא על סדר יומנו מימי 'משאל בן גוריון לחכמי ישראל' ועד כ-50 עתירות המונחות היום על שולחן הבג"צ. לב שאלת 'מיהו יהודי' הוסטה מחוק השבות (עקב תיקונו והרחבתו גם לצאצאי העם היהודי עד דור שלישי) לפריטי הרישום בתעודת הזהות ובמירשם האוכלוסין. תנועות לא-אורתודוקסיות (רפורמים וקונסרבטיבים) דרשו לרשום כיהודים את מגוייריהם והנושא טרם הוכרע סופית. 'ועדת נאמן' ישבה על מדוכה זו והציעה מה שהציעה, ואירע להצעותיה מה שאירע, ואין זה מקומן.
 הרב מדן פותר את הבעיה בדרך פשוטה: הפלא ופלא, באיחבת קולמוס וירטואזית... כניעה רבתי וויתור מוחלט, ותשקוט הארץ. ה'אמנה החברתית החדשה' **מקבלת גיור מכל סוג שהוא, אשר יירשם כיהודי** (בסעיף הדת: לא הלאום!). ההסתייגות היחידה היא כי במירשם החסוי מן העין ירשמו פרטי הגיור. מי שלא מאמין, יקרא בין שיטי סעיפים 2-3 בפרק "גיור ומירשם":

מי שיבקש להירשם **כיהודי בדתו** יתבקש להצהיר [אפי' לא להוכיח! י. ר.] על בסיס יהדותו, ולבחור בין שתי אפשרויות: בן לאם יהודיה או גיור.

אם התגייר, יצוינו במירשם מועד הגיור, מקומו וזהות בית הדין המגייר.

לא יוכר טכס גיור המבוצע שלא על ידי בי"ד הפועל מטעם קהילתו היהודית של המתגייר בזמן הגיור...
קהילה תיחשב יהודית אם היא משתייכת לזרם המוכר על ידי שר הפנים ובאישור הממשלה. על שר הפנים יהיה להתייעץ לגבי החלטתו עם נציגי הרבנות הראשית ועם נציגי הסוכנות היהודית.

השמעתם? ההבחנתם? נסתיימה פרשת 'מיהו יהודי' בכניעה רבתי; שר הפנים יורה ("בהתייעצות") לרשום כיהודי כל מי שהתגייר בקהילה מזרם מוכר...

בנקודה זו, בה עסקתי בתפקידי כראש מינהל הגיור לשעבר, אף אני סבור כי קרובה מפולת, בדמות פסיקת בג"צ לטובת העותרים הרפורמים. אך מה לנו להקדים מכה למכה? ומה נועיל בכך? ובפרט שהועלו הצעות מתונות יותר על ידי מציעי

אמנות למיניהן, כולל 'פתרון טכני', שאינן כאן המקום לפרטן.¹ הוא אשר אמרנו וחששנו; דומה כי הרב מדן מבוהל למדי, ואולי מסכים לתחושת היהדות הסובייקטיבית של המתגייר הרפורמי (והוא מציין בהקדמותיו שבין כך הרישום בתעודה איננו מצג משפטי), ושמה שגג בחישוביו וביכולת מיצוי האלטרנטיבות הניסוחיות.

4. שטיח אדום לרפורמים

גם אם נידחק ללמד זכות על 'צייגנו באמנה' בסוגיית הגיור שהרי הבג"צ עומד לחתוך, ולדעתו מוטב שנקדים ונקבל גורתם מרצון, ניחא: אבל מדוע להקנות לרפורמים מעמד של עורכי נישואין דתיים! כן, ממש כך! לא נישואין אזרחיים שהם בבית משפט אלא מי שירשם לנישואין ברבנות הרשמית יוכל לערוך חופות אצל "רב" רפורמי! אמנם זה לא נאמר במפורש, אך כך עולה בבירור מפרק נישואין וגירושין, וכך הודה הרב מדן בראיונות ובדיונים שונים, ואין כל דרך למנוע זאת בחסות אמנת מדן-גביון.

ואם בנישואין לא נאמר במפורש אלא מכללא, בכשרות נאמר בשם המפורש, בפרק כשרות סעיף 2:

תוקם רשות עצמאית לרישוי בענייני כשרות... אפשר שתהיה ברשות זו **מחלקה עצמאית שתנפיק הכשרים**

מטעם גופים רפורמים או קונסרבטיבים.

לאחר לגיטימציה זו כ"פתחו של אולם" אין תימה לחלוקה תקציבית של "המועצות הדתיות" (ב'אמנה' שלפנינו בפרק "רשות ארצית לסיפוק שירותי דת") בין דתיים, זרמים לא-אורתודוקסיים וחילוניים. (פרק זה איננו מעובד דיו ב'אמנה', ולכן קשה להתדיין עמו).

5. תוספת שוליים: תחבורה ציבורית בשבת

נושא נוסף, פחות הרה-גורל לעוולות דלעיל, הוא סעיף התחבורה הציבורית בשבת. זו לשון פרק שבת סעיף 6 באמנת גביון-מדן:

תחבורה ציבורית תופעל בשבת לפי הצרכים. צירי התנועה ותדירות התנועה יותאמו לנסיבות. **תישקל**

הפעלת התחבורה הציבורית בשבת בידי זכיינים מיוחדים **באמצעות כלי רכב קטנים** (כגון מיניבוסים)

אכן, הימנעות מלאסור את הבידור, תמורת השבתה טוטאלית של המסחר - נראית בעיני עיסקא סבירה והכרחית לפי הנסיבות, והבעתי עמדתי זו במסגרות שונות. ברם התרת התחבורה הציבורית במשפט פתיחה כוללני - נראית בעיני כניעה רבתי, שדומה כי מקורה הוא 'הצדקת האחר' ואולי 'שגגה עולה זדון'. הסיפא בנוסח "תישקל הפעלת... מיניבוסים" איננה אלא מס שפתיים, וכבר נשמע קול הברה והתרה בראש הסעיף.

1. הדברים נכתבו לפני פסיקת הבג"צ, סמוך לפורים, שהורה לרשום כ'יהודים' את כל "עמי הארץ המתייהדים" בידי רפורמים וקונסרבטיבים. אשר יגורנו בא: ושמה שמע ה'אמנה' הגיע אליהם, או שחשו את הרוח הוותרנית המנשבת ו"השמים לא נופלים"... מכל מקום, משנה ראשונה לא יזה ממקומה.

עניינית, אין לך פומביות רבתי מתחבורה ציבורית, וזו עולה בעיני אפילו על פרהסיית קניוני הצמתים. יתר על כן, הנימוק הסוציאלי המועלה על ידי המציעים, שלא לפגוע בשכבות החלשות והעולים הזקוקים לבידור בשבת, - נימוק זה לוקה בצביעות-מה, שהרי התחבורה הציבורית מושבתת בשעות הלילה הקטנות, ואילו הדיסקוטקים רק מתחילים אז לפעול, והיכן הצדק הסוציאלי? יישובים מרוחקים חסרי תחבורה ציבורית כבר סמוך לשקיעה היומית, והעולם ממשיך להתקיים.

יש הרבה מן האבסורד להתיר חילול שבת פומבי ורבתי בעילת... הצדק הסוציאלי, שהוא אבי-אבות מנוחת השבת. במה זכו הבליינים על פני אלפי מועסקי הקואופרטיבים לתחבורה ונספחיהם (תדלוק, תחזוקה, לוגיסטיקה, כירטוס וכד') שיורחקו ממשפחותיהם בחסות ה'אמנה' על מנת לספק שירותי תחבורה. מי שאין לו רכב פרטי, ולא כסף למיניבוס-חאפר, הוא מקורקע מדי לילה, ומדוע נחלץ הרב מדן לעזרתו ביומא דשבתא דווקא? ושמא 'הצדקת האחר' שנו כאן? או 'שגגה העולה זדון' ואי תשומת לב לפרטים ולאטרנטיבות?

ה. אחריות אישית של הרב מדן

בהזדמנויות שונות בה העליתי השגות על אמנה זו ושכמותה, התגובה השכיחה היתה (גם מקרב רבנים, אישי חינוך ובני-דעת): "כבר הורה זקן, זה שקנה חכמה! אם הרב מדן תומך ויוזם מסתמא יש על מי לסמוך. עזוב אותנו עם הערות פרטניות, הוא בודאי שקל הכל בפלס, הרי לא מדובר בקוטל-קנים!" ויש המוסיפים: "לדבריו, רבנים חשובים הסכימו עמו".

סהדי במרומים כי לא אהבת הניצוח, ולא חיבת הפולמוס, הביאוני לחדד את הקולמוס. דווקא בשל חשיבותו הסגולית של הרב מדן ראיתי לנכון לצאת חוצץ כנגד דברי האמנה הלזו. לאחר חתימתו שלו על ויתורים חמורים אלו יקשה מאד מאד להשיב את הגלגל אחורנית. אם הוא הסכים ל"גירושין" אזרחיים לעגונות, אם הוא העניק שם "יהדות" לגיור פרורמי וקיבל את "רבניהם" בזרועות פתוחות לכל דבר וענין, אם הוא יצר לאום 'עברי-שאינו-יהודי', אם הוא איפשר תחבורה ציבורית בשבת מנימוקים סוציאליים וכיו"ב - מי אנחנו שנגיד אחרת? אכן, אחריות כבדה ביותר נטל הרב מדן על עצמו, בהושיטו כתף רחבה עליה נתלים עדרים-עדרים.

בטוחני כי לא קיים אפי' רב קונבנציונאלי אחד שיתמוך בסעיפים הללו שהוזכרו לעיל, ולפחות בשלשת הראשונים שבהם. אני קורא לרב מדן 'לחשוף את מקורותיו' ביחס לסעיפים אלו או להודות שהוא 'זן יחיד'. הוא חייב זאת לציבור המאמין בו וב'אמתו'.

